

Το τυπικό έλλειμμα ως όχημα στον ανασχεδιασμό
της δημοσιονομικής δίκης.
Κριτική αποτίμηση.

Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη
Σύμβουλος Ελεγκτικού Συνεδρίου

1. Ο προληπτικός έλεγχος ως έλεγχος διατακτών.
2. Ο κατασταλτικός έλεγχος ως έλεγχος υπολόγων.
3. Ο δημοσιονομικός καταλογισμός ένα αντικειμενικό σύστημα ανάκτησης ποσών δημοσιονομικών ελλειμμάτων.
4. Ο κανόνας: Για τον καταλογισμό δημοσίου υπολόγου δεν απαιτείται η απόδειξη της υπαιτιότητάς του.
5. Η ευθύνη του προσώπου αντικειμενική (κατά τεκμήριον).

Η δημοσιονομική ευθύνη ερείδεται σε ένα μαχητό τεκμήριο:

Κάμπτεται από την υποκειμενική δυνατότητα του καταλογισθέντος να προβάλλει την έλλειψη της υπαιτιότητάς του σε οποιοδήποτε βαθμό.

Η ευθύνη του υπολόγου δεν θεμελιώνεται μόνο στην ιδιότητα του δημοσίου υπολόγου.

Απαίτηση να αποδεικνύεται και η δια πράξεως ή παραλείψεως συμβολή του στην πρόκληση του ελλείμματος (**Αιτιώδης σύνδεσμος**).

Άλλως παραβιάζεται ο συνταγματικός κανόνας της προστασίας της ανθρώπινης αξίας.

ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Η επί έλαττον αδικαιολόγητη διαφορά μεταξύ αυτών που έπρεπε να ανευρεθούν σε μία διαχείριση σύμφωνα με τα νόμιμα διαχειριστικά στοιχεία και εκείνων που πράγματι υπάρχουν.

(Ολ.Ελ.Συν. 534,750/1991,1053/1998,1912,1913/1992)

Η διαφορά αυτή μπορεί να αντικρίξει :

1) Πραγματική ζημία (ουσιαστικό έλλειμμα) – καταλογισμός αποκαταστατικός.

2) Τυπικές παραλείψεις οι οποίες δεν υποκρύπτουν πραγματική ζημία (τυπικό έλλειμμα) - καταλογισμός κυρωτικός.

Έννοια του τυπικού ελλείμματος

Οφείλεται σε τυπικές παραλείψεις που λαμβάνουν χώρα:

- είτε κατά την δημοσιονομική διαδικασία που προηγείται την διενέργειας των δαπανών που απορρέουν από έγκυρες έννομες σχέσεις,
- είτε κατά τη διαδικασία που έπεται και αφορά στην εκκαθάριση και ενταλματοποίηση των δαπανών και στην έκδοση των οικείων τίτλων.

Ένα έλλειμμα δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως τυπικό σε εκείνες τις περιπτώσεις παντελούς έλλειψης δικαιολογητικών στις επίμαχες δαπάνες, ήτοι όταν ελλείπουν αποφάσεις έγκρισης και ανάθεσης, συμβάσεις, πρωτόκολλα παραλαβής, βεβαιώσεις καλής εκτέλεσης εργασιών.

Ο λόγος: Δεν δύναται να αποδειχθεί στις περιπτώσεις αυτές η πραγματική παροχή των υπηρεσιών ή η παράδοση των προμηθειών καθώς και η εν γένει διενέργεια των δαπανών.

(VII Τμήμα 873,874/2016)

✓ Δεν δύνανται να χαρακτηρισθούν ως τυπικά ελλείμματα: Εκείνα που προέρχονται από παράνομη μη εισαγωγή εισπράξεων στη χρηματική διαχείριση ενός ελεγχόμενου φορέα και τη μεταγενέστερη διάθεση των χρημάτων αυτών, χωρίς την έκδοση των προβλεπόμενων παραστατικών.

(VII Τμήμα 663/2010, 1290/2011 & 940/2013)

✓ Διακριτή η περίπτωση κατά την οποία: Το έλλειμμα συνίσταται στη χρησιμοποίηση των ταμειακών διαθεσίμων, σύμφωνα με τον κατά νόμο προορισμό τους, ενώ η παράτυπη διαχείριση συνίσταται αποκλειστικά στην καταχώρηση και εμφάνισή τους στα έξοδα της διαχείρισης χωρίς τα αντίστοιχα ποσά να έχουν καταχωρηθεί με γραμμάτιο είσπραξης στα έσοδα της διαχείρισης.

✓ Αποτυπώνεται ως πλεονασματική η διαχείριση, χωρίς όμως αυτή η παράλειψη να συνιστά και πραγματική έλλειψη: Η πλημμέλεια αφορά μόνο στην μη εμφάνιση των ταμειακών διαθεσίμων και όχι στην έλλειψη ή αποστέρηση αυτών.

Για την απόδοση στον υπόλογο της ευθύνης σε βαθμό βαρείας αμελείας δεν αρκεί η απαίτηση της γνώσης της ορθής λογιστικής διαδικασίας αλλά απαιτείται, ενόψει της έλλειψης της διακινδύνευσης, η διαπίστωση ότι η αμελής συμπεριφορά του συνιστά ιδιαιτέρως μεγάλη ή ασυνήθως σοβαρή εκτροπή από το νόμο και τους κανόνες των συναλλαγών. (Ολ.Ελ.Συν.1272/2019)

Διακριτή η περίπτωση της αποθετικής ζημίας
(μη επαύξηση της περιουσίας του υπέρ ου ο καταλογισμός προσώπου).

Περίπτωση κατά την οποία διαπιστώθηκε παράλειψη είσπραξης μισθωμάτων σε κτίριο που ανήκε στον ελεγχόμενο Φορέα.

Δεν στοιχειοθετείται η έννοια του ελλείμματος και δεν ιδρύεται δημοσιολογιστική ευθύνη. (VII Τμήμα 2933/2014)

1) Ανελαστική νομοθετική ρύθμιση, η οποία δεν καταλείπει στο καταλογίζον όργανο οποιαδήποτε ευχέρεια για αξιολόγηση της διαχειριστικής συμπεριφοράς των εμπλεκομένων στην δημιουργία ελλειμμάτων προσώπων.

2) Αποκλείεται η δυνατότητα επιμέτρησης του ύψους ενός καταλογισμού.

Το δίκημα του δημοσιονομικού δικαστή

- 1) Με τους καταλογισμούς θίγονται τα έννομα περιουσιακά αγαθά των υπολόγων.
- 2) Σταθμίσεις για τυπικές παραβάσεις που δεν υπέκρυπταν πραγματική ζημία για το υπέρ ου ο καταλογισμός πρόσωπο
- 3) Η επιβολή του καταλογισμού προδήλως θα υπερέβαινε το ύψος της αποζημιωτικής αξίωσης του ανωτέρω προσώπου.
- 4) Ο καταλογισμός λόγω της φύσης του ελλείμματος αποκτά ένα κυρωτικό χαρακτήρα και χάνει το νομιμοποιητικό του έρεισμα.

Η απαίτηση για την προστασία του δημοσίου χρήματος που ετέθη σε διακινδύνευση από τις πράξεις και παραλείψεις των υπολόγων και εν γένει των προσώπων που εμπλέκονται στην δημιουργία ενός ελλείμματος έπρεπε να εξισορροπηθεί με την απαίτηση για την δίκαιη μεταχείρισή τους.

Αμφότερες οι απαιτήσεις αυτές της έννομης τάξης έπρεπε να μοιραστούν την ίδια προστασία και τον ίδιο σεβασμό στις περιπτώσεις των τυπικών ελλειμμάτων, για τα οποία κρίθηκε ότι εφόσον δεν υποκρύπτει πραγματική ζημία του υπέρ ου ο καταλογισμός του υπεύθυνου προσώπου, προσλαμβάνει κυρωτικό χαρακτήρα

Η εφαρμογή των διατάξεων του αδικαιολόγητου πλουτισμού στη δημοσιονομική δίκη μετά την 2235/2009 απόφαση της ΟΛ.Ελ.Συν.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το έλλειμμα χαρακτηρίζεται ως τυπικό και ο υπόλογος προβάλλει ως λόγο έφεσης τον εκ του καταλογισμού του, χωρίς νόμιμη αιτία, πλουτισμό του υπέρ ου ο καταλογισμός προσώπου, τότε το Ελ.Συν. έχει πλήρη δικαιοδοσία για την επίλυση της διαφοράς.

Η κρίση του Τμήματος ερείδεται στη παραδοχή ότι πρόκειται για τυπικό έλλειμμα. Οι δαπάνες που αφορούσαν το έργο της ανέγερσης κτιρίου επί οικοπέδου παραχωρηθέντος από το Δήμο στο Λιμενικό Ταμείο πληρώθηκαν με τραπεζικές επιταγές, χωρίς την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, πλην το κτίριο όπως αποδείχθηκε είχε κατασκευαστεί και στέγαζε ήδη τις υπηρεσίες του Λιμενικού Ταμείου.

Κατά την μειοψηφία: Το Τμήμα όφειλε να ερευνήσει την βασιμότητα του ισχυρισμού του εκκαλούντος για τον χαρακτήρα του ελλείματος (ουσιαστικό ή τυπικό). Δεν αρκεί η αναφορά της αντικειμενικής ή και της εμπορικής αξίας του κατασκευασθέντος κτιρίου σε χρόνο διάφορο του έτους κατασκευής. Δεν αποδείχθηκε ότι το καταλογισθέν ποσό αφορά πράγματι σε συγκεκριμένες δαπάνες. (IV Τμήμα 1063/2013)

Χαρακτηριστική η περίπτωση καταλογισμού υπολόγου νοσηλευτικού ιδρύματος

- Με αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού ζητούσε την επιστροφή του ποσού ισχυριζόμενος ότι, το εναγόμενο νοσηλευτικό ίδρυμα από τη διπλή είσπραξη του ποσού που αιτείται, το μεν ως δωρεά από τρίτους, το δε για την αναπλήρωση του φερόμενου ως διαχειριστικού ελλείμματος από τον ίδιο σε εκτέλεση της καταλογιστικής πράξης σε βάρος του, κατέστη αδικαιολογήτως πλουσιότερο σε βάρος της περιουσίας του υπολόγου.
- Το Τμήμα έκρινε ότι η αγωγή του πρέπει να απορριφθεί διότι το νοσοκομείο δεν πλούτισε αδικαιολόγητα χωρίς νόμιμη αιτία.
- Η νόμιμη δε αιτία ήταν η προηγούμενη απόφαση του ίδιου Τμήματος με την οποία είχε κριθεί αμετακλήτως η νομιμότητα της καταλογιστικής σε βάρος του πράξης. (IV Τμήμα 1382/2014)

Αχρεώστητη η καταβολή αποδοχών έκπτωτου υπαλλήλου μετά από αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση λόγω απώλειας υπαλληλικής ιδιότητας – ένσταση ΑΚ 904επ.

Για να γεννηθεί η ένσταση του αδικαιολογήτου πλουτισμού πρέπει να επέλθει η μεταβολή στις σχέσεις δικαιούχου υπόχρεου, σε βάρος της περιουσίας του τελευταίου, χωρίς νόμιμη αιτία και ο πλουτισμός του λήπτη να είναι πραγματικός και συγκεκριμένος.

Όταν ο έκπτωτος υπάλληλος εξακολούθησε να παρέχει τις υπηρεσίες του, μετά τη λήξη της υπαλληλικής του σχέσης, δημιουργείται πλουτισμός του Δημοσίου.

Ο πλουτισμός αυτός έχει νόμιμη αιτία την κατά τα άρθρα 33 παρ.1 περιπτ.β και 56 παρ.4 του ν. 2362/1995 υποχρέωση του λαβόντος σε αποκατάσταση του ελλείμματος από τη συνέχιση της καταβολής σ' αυτόν των αποδοχών του (μέρος του ελλείμματος).

(Ολ.Ελ.Συν. 543/2013, Ι Τμήμα 1016/2017, 293/2017 & 1122/2016 και ΑΠ 401/2015)

Σε υπόθεση ανάκλησης παράνομου διορισμού και αναδρομικής ανατροπής του status δημοσίου υπαλλήλου με καταλογισμό των αποδοχών του μετά από έλεγχο από την Διοίκηση κατά τον οποίο διαπιστώθηκε ότι ο τίτλος των σπουδών του είναι νοθευμένος κρίθηκε το μεν, η φύση του μέτρου της ανάκλησης του διορισμού, ως διοικητικού μέτρου, το δε, η συμβατότητα του καταλογισμού των αποδοχών του μετά πάροδο μακρού χρονικού διαστήματος με την αρχή της αναλογικότητας. (I Τμήμα 39/2019)

Το Τμήμα ακολούθησε την πάγια νομολογία του και έκρινε ότι δεν δύναται να έχει εφαρμογή ο γενικός κανόνας του άρθρου 904 Α.Κ.

Δεν αναγνώρισε στην καταλογισθείσα την ένσταση του αδικαιολογήτου πλουτισμού.

- Η σκέψη είναι πάγια: Η καταλογιστική πράξη ευρίσκει το έρεισμά της άρθρο 33 παρ.1β του ν.2362/1995.
- Η ανάκληση της πράξης του διορισμού η οποία αποσκοπεί στην αποκατάσταση των αρχών της αξιοκρατίας και της ισότητας στην πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις.
- Η ανάκληση οδηγεί αυτομάτως και στην άρση όλων των ωφελειών από την πράξη του διορισμού , συνεπώς και των μισθολογικών απολαβών.
- Οι μισθολογικές συνέπειες της ανάκλησης επέρχονται ανεξαρτήτως της υποκειμενικής συμπεριφοράς του υπαλλήλου.

(Ελ.Συν. 1566 & 332/2017)

Δεν υπάρχει βλάβη του Δημοσίου όταν η ζημία που επήλθε από απατηλή συμπεριφορά του εξαπατώντος ισοσταθμίζεται από μία ισάξια αντιπαροχή. Πλην όμως η αντιπαροχή του εξαπατώντος πρέπει να είναι νόμιμη. (ΑΠ 401/2015 & 196/2016)

Δεν υφίσταται «ισάξια αντιπαροχή» μόνο όταν το Δημόσιο ή το ΝΠΔΔ απέβλεψε σε ιδιαίτερες ικανότητες και γνώσεις του προσληφθέντος.

Το πλαστό πτυχίο παραπέμπει σε κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα.

Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη με την ερμηνεία του 904 ΑΚ που παρέχει τη δυνατότητα στον εργαζόμενο αναζήτησης μη καταβληθέντων μισθών για εργασία ακόμη και επί άκυρης σύμβασης εργασίας. (ΑΠ 3/2019)

- Καταλογισθείς υπάλληλος για αποδοχές που εισέπραξε αχρεωστήτως από τη πρώτη του θέση μετά την αποδοχή του διορισμού του σε δεύτερη θέση.
- Αποκλεισμός της εφαρμογής των διατάξεων του αδικαιολόγητου πλουτισμού δοθέντος ότι, μετά την αποδοχή του διορισμού του στη δεύτερη θέση, θεωρείται αυτοδικαίως παραιτηθείς από τη πρώτη θέση, στην οποία συνέχισε να υπηρετεί.
- Η εργασία του παρασχέθηκε αχρεωστήτως με σκοπό την καταστρατήγηση των διατάξεων περί απαγόρευσης της πολυθεσίας.
- Το υπέρ ου ο καταλογισμός νομικό πρόσωπο δεν ωφελήθηκε αδικαιολογήτως της παροχής της εργασίας του ενάγοντος. (I Τμήμα 585/2016)

Το Ελ.Συν. έκρινε μεν ότι, η εξέταση του σχετικού ζητήματος, εφόσον αυτό τεθεί κατά τη δικαστική διαδικασία κρίσεως τη σχετικής δημοσιολογιστικής διαφοράς, ανήκει στη δικαιοδοσία του, ως τμήμα της υπό εξέταση διαφοράς ενώπιον του και ότι η έρευνα επί της ουσίας επιτάσσεται σε εκείνες τις περιπτώσεις που ο καταλογισμός, λόγω της φύσης του ελλείμματος (τυπικού), εμφανίζεται ανεπιεικής.

Ζητήματα απόδειξης για τον ενάγοντα, όσον αφορά την ύπαρξη και την έκταση του πλουτισμού και όσον αφορά την απόδειξη της επέλευσης του πλουτισμού από την περιουσία ή με ζημία του ενάγοντα, ήτοι την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ του πλουτισμού και της επιβάρυνσης αυτού.

Το ζήτημα της εξισορρόπησης των απαιτήσεων της έννομης τάξης ήτοι το μιν της διαφύλαξης του δημοσίου χρήματος, το δε της απόδοσης ουσιαστικής δικαιοσύνης, ανέκυπτε συχνά και γινόταν όλο και πιο επιτακτική η αντιμετώπισή του.

Οι ανεπιεικείς καταστάσεις οδήγησαν «σε κρίση νομιμοποίησης» των καταλογισμών.

Ο νομοθέτης, λόγω της δυσχέρειας αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού καθώς και της ανάγκης εύρεσης δίκαιης λύσης σε επίπεδο καταλογισμού, επεδίωξε να επιλύσει το σχετικό ζήτημα με «αναδρομική νομιμοποίηση» των δαπανών που είχαν καταλογισθεί.

- Η Αρχή της αναλογικότητας
- Η κλασική έννοια όπως έχει διαμορφωθεί από το ΣτΕ. (2112/1984)
- Ένα ατομικό δικαίωμα, ένα μέτρο που επιβάλλεται ως μέσο περιορισμού και ένας σκοπός για χάρη του οποίου επέρχεται σύγκρουση και επιβάλλεται ο περιορισμός.
- Η αρχή της αναλογικότητας προσβάλλεται όταν δεν υπάρχει εύλογη σχέση μεταξύ αφενός του επιδιωκόμενου σκοπού και αφετέρου του περιοριστικού μέτρου.

Δημοσιονομικό Δίκαιο

Δεν υφίσταται εκ πρώτης όψεως προνομιακό πεδίο εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας, λόγω της φύσης της πράξης του καταλογισμού.

Ένα επαχθές διοικητικό μέτρο, περιοριστικό των περιουσιακών δικαιωμάτων του υπολόγου

Ο σκοπός είναι η προστασία του δημοσίου χρήματος και δικαιολογεί τον καταλογισμό του υπολόγου σε περίπτωση ελλείμματος.

Δεν καταλείπεται στον καταλογίζον όργανο διακριτική ευχέρεια για την αξιολόγηση της διαχειριστικής συμπεριφοράς του υπολόγου και για επιμέτρηση του ποσού του καταλογισμού.

Το είδος του ελέγχου της αναλογικότητας στη δημοσιονομική δίκη

1) Έλεγχος της νομοθετικής διάταξης που προβλέπει τον καταλογισμό, η οποία λόγω της ανελαστικότητας της οδηγεί συχνά σε ανεπιεική αποτελέσματα.

2) Η μη πρόβλεψη από τις νομοθετικές διατάξεις, σε περίπτωση τυπικού ελλείμματος, της δυνατότητας των αρμοδίων οργάνων να εκτιμήσουν τις ευθύνες του υπολόγου και να καταλογίσουν αυτόν με μέρος του ελλείμματος αναλόγου της διαχειριστικής του συμπεριφοράς δημιουργούσε ζητήματα συμβατότητας της πράξης καταλογισμού με την αρχή της αναλογικότητας.

Επιφυλακτικό το Ελ.Συν. να κρίνει αντισυνταγματικές τις σχετικές διατάξεις με τις οποίες ο νομοθέτης όρισε την διαπίστωση του ελλείμματος, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού του, ως νόμιμη αιτία για τον καταλογισμό.

Η προτεραιότητα στην προστασία του δημοσίου χρήματος από το νομοθέτη κάλυπτε στην ουσία με το τεκμήριο της αναλογικότητας την πράξη του καταλογισμού.

- Η αντίληψη της κυρωτικής διάστασης του καταλογισμού και το ζήτημα της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των υπολόγων έθεσε τη αναλογικότητα ως κανόνα αναφοράς για τον έλεγχο της ουσιαστικής νομιμότητας των καταλογιστικών πράξεων.
- Ο δημοσιονομικός δικαστής φαίνεται να είναι ο μόνος αποδέκτης της σχετικής συνταγματικής επιταγής (άρθρο 25 παρ.1 Σ). Αυτός οφείλει να ερευνήσει αν το δυσμενές μέτρο του καταλογισμού τελεί σε εύλογη σχέση αναλογίας προς την συμπεριφορά του υπολόγου.
- Ο δικαστής καλείται μετά τον ορθό νομικό χαρακτηρισμό του ελλείμματος ως τυπικού να προβεί σε ουσιαστικές σταθμίσεις και επιμετρήσεις του καταλογιστέου ποσού ανάλογες με τη βαρύτητα της διαχειριστικής συμπεριφοράς του υπολόγου.

❖ Τα κριτήρια για την επιμέτρηση του ύψους του καταλογισμού στις περιπτώσεις των τυπικών ελλειμμάτων, αφού δεν προβλέπονται από το νομοθέτη συνάγονται από τον ίδιο τον δικαστή με γνώμονα την αρχή αυτή, η οποία επιβάλλει την επιδίωξη του δημόσιου σκοπού αποκατάστασης του δημοσίου χρήματος με τον ηπιότερο για τον υπόλογο δυνατό τρόπο.

❖ Η αναζήτηση της ανάλογης «κύρωσης» ή της «εύλογης σχέσης αναλογίας του μέτρου του καταλογισμού με την διαχειριστική συμπεριφορά του υπολόγου» προϋπέθετε σταθμίσεις από τον δικαστή και όχι απλή υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών εκάστης κρινόμενης περίπτωσης στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου.

- Η «αναλογία» έπρεπε να ανευρεθεί χωρίς να υπομονευθεί η στόχευση της δημοσιονομικής δίκης που αφορά στην προστασία του δημοσίου χρήματος.
- Αναζητήθηκαν κριτήρια που θα βοηθούσαν τον δικαστή, ως δικαστή ουσίας, να εκφέρει την κρίση του κατά αντικειμενικό τρόπο.

Κριτήρια αναλογικότητας:

- 1) Η έκταση της απόκλισης από τη δημοσιονομική νομιμότητα,
- 2) Η βαρύτητα καθώς και οι συνθήκες τέλεσης της δημοσιονομικής παράβασης,
- 3) Το ύψος του καταλογισμού,
- 4) Ο βαθμός της υπαιτιότητας και
- 5) Στοιχεία σχετικά με την προσωπική και οικονομική κατάσταση του υπολόγου.

Ολ.Ελ.Συν. 27/2010: Υπόθεση καταλογισμού υπολόγων διαχειριστών Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας Πανεπιστημιακού Ιδρύματος. (Μειοψηφία)

Ολ.Ελ.Συν. 4314/2013 & 4315/2013: Υπόθεση καταλογισμού μελών συλλογικού οργάνου διοίκησης και διαχείρισης Εθνικού Σταδίου και ήδη Αθλητικού Κέντρου Δήμου που δεν ενέπιπταν στον υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής νομιμοποιητικής διάταξης

Ολ.Ελ.Συν. 2219 & 2220/2014: Υπόθεση καταλογισμού προέδρου συλλογικού οργάνου διοίκησης (Δ.Σ.) ο οποίος δεν ενέπιπτε στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής νομιμοποιητικής διάταξης

VII Τμήμα 5018/2013: Πρόεδρος Σχολικής Επιτροπής.
(Αιτία καταλογισμού: κατάτμηση έργου)

Η **αναλογικότητα** είτε ως γενική αρχή του δικαίου, είτε ως διαδικαστικός κανόνας, είτε ως κανόνας ουσιαστικού δικαίου, είτε ως ερμηνευτικό κριτήριο, είτε ακόμα και ως τεχνική άρσης συγκρούσεων, όταν η Πολιτεία καλείται ενόψει της δημιουργίας μιας επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης για την θεραπεία ενός θεμιτού σκοπού διακυβέρνησης να αναζητήσει τα κατάλληλα μέσα για την ασφάλεια προσώπων και περιουσιών, αναγορεύεται ως το μέσο για την επίτευξη των δίκαιων ισορροπιών και δεισδύει σε όλο και περισσότερους τομείς του δικαίου.

- Η λειτουργία της αρχής της αναλογικότητας παραμένει κατά τον έλεγχο της δικαιοδοτικής κρίσης του δημοσιονομικού δικαστή οριοθετική.
- Ο δικαστής οριοθετείται από την αρχή αυτή κατά την διατύπωση της κρίσης του.
- Εφόσον η δημοσιονομική Διοίκηση δεσμευόταν απολύτως από το νόμο, δοθέντος ότι η καταλογιστική πράξη συνιστά πράξη δεσμίας αρμοδιότητας, η ευθύνη της τήρησης της αρχής αυτής μετατέθηκε στους ώμους του δημοσιονομικού δικαστή ο οποίος έχει πρωτογενή ρόλο.

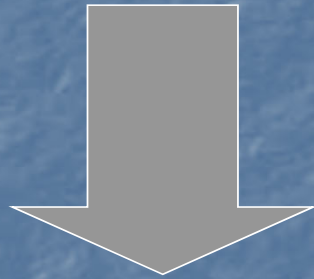
Ο έλεγχος της αναλογικότητας που επιχειρείται από τον δημοσιονομικό δικαστή δεν είναι ακόμα ένας έλεγχος αιτιολογίας της πράξης καταλογισμού.

Η πρόκριση της τελούσας σε εύλογη σχέση αναλογίας λύση εγκυμονεί κινδύνους διότι τα κριτήρια για τις σταθμίσεις δεν είναι μόνο νομικά.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τον δικαστή, ο οποίος θα εκφέρει το πρώτον κρίση για το υπερβάλλον του μέτρου του καταλογισμού είναι ο κίνδυνος υποκατάστασης της δημοσιονομικής διοίκησης.

- Η κριτική: Ο έλεγχος της αναλογικότητας έχει το αρνητικό πρόσημό του.
- Λόγω της πυκνότητας και της έντασης του ελέγχου αυτού ο δικαστής κινδυνεύει να ολισθήσει στην επιβολή ίδιων αντιλήψεων και να υποκαταστήσει πλήρως την δική του κρίση “περί του λογικού και αναγκαίου” του μέτρου σ’ αυτήν του κοινού νομοθέτη ή της Διοίκησης.
- Η παραδοσιακή διδασκαλία επιδοκιμάζει τον «αυτοπεριορισμό» του δικαστή ώστε αυτός να μην υπεισέρχεται σε έλεγχο των ουσιαστικών εκτιμήσεων της Διοίκησης και του νομοθέτη.

Η αναγνώριση της λογικής και νομικής προτεραιότητας του νομοθέτη με την θέσπιση αφενός των στόχων και προτεραιοτήτων δημοσίου συμφέροντος και αφετέρου με την πρόβλεψη των θυσιών στις οποίες πρέπει να υποβληθούν τα φυσικά πρόσωπα ιδίως όταν αυτά έχουν, λόγω της ιδιότητάς τους, αυξημένες ευθύνες, είναι αναγκαία.

Αυτό το προβάδισμα του νομοθέτη απορρέει από την άμεση δημοκρατική του νομιμοποίηση αλλά και την ευθεία πολιτική του ευθύνη.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη
Σύμβουλος Ελεγκτικού Συνεδρίου